

Başvuru Numarası : 2024/2657
Toplantı Tarihi/Sayısı : 08.04.2025/57
Karar Numarası : 2025/221
Başvuran : F.D.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Iğdır S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın bulunduğu ceza infaz kurumunda bazı güvenlik kameralarının arızalı olması nedeniyle birçok kör nokta olduğu, mahpusların odalara suç gruplarına uygun şekilde yerleştirilmediği, açık görüş ve sohbet hakkından mevzuata uygun şekilde faydalandırılmadığı ve yazmış olduğu dilekçelere cevap verilmediği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

- a. Bulunduğu Kurumda arızalanan kameralar nedeniyle birçok kör noktanın olduğunu,
- b. Mahpusların odalara mevzuata uygun şekilde yerleştirilmediğini, farklı suç gruplarında bulunan mahpusların aynı oda ve ünitelerde tutulduğunu, bu nedenle mahpuslar arasında gerginliklerin yaşanabildiğini,
- c. Farklı suç gruplarında bulunan mahpusların aynı oda ve ünitelerde kalması sebebiyle açık görüşe aynı zamanda çıktıklarını ve bu durumun aileler arasında gerginliğe neden olduğunu,
- ç. İlgili mevzuat gereğince açık görüş süresinin 1,5 saat uygulanması gerekirken bulunduğu Kurumda 45 dakika olarak uygulandığını,
- d. Sohbet hakkından mevzuata uygun bir şekilde yararlanılmadığını,
- e. İdare ve Gözlem Kurulu ile Kurum İdaresine yazmış olduğu dilekçelere dönüş yapılmadığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Iğdır S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

- a. Kurumda bulunan 625 kameranın aktif olarak kullanıldığı ve arızalı kameranın olmadığı,
- b. Kurumda bulunan hükümlü ve tutukluların oda yerleştirmelerinin İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı tarafından değerlendirilerek hükümlü ve tutukluların suçu, ceza süresi, cinsiyeti, yaşı, eğitimi, özgeçmişi, liderlik konumu, ilk suç-mükerrer suçluluk durumu, ruh ve beden sağlığı, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi ve hasımlık durumu hususunda gerekli tetkik ve araştırmalar yapılarak, bahsedilen kriterler doğrultusunda gerçekleştirildiği,
- c. Kurumda bulunan hükümlü ve tutukluların açık görüşlerinin ve kapalı görüşlerinin suç grupları, hasımlık

durumlarına bakılarak yapıldığı, bu sebeple aileler arasında herhangi bir gerginlik, kavga gibi bir durumun olmadığı ve iddiaların gerçeği yansıtmadığı,

ç. Kurum tarafından yapılan inceleme sonucunda, 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 10'uncu maddesinde *"Ziyaret günleri ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısı, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak, kurumca belirlenir. Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir."* ifadesinin yer aldığı, Kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak açık ve kapalı görüşlerin 45 dakika olarak yapıldığı,

d. Kurum İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 29/3/2024 tarihli ve ... sayılı kararında belirtilen Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 46/1 No.lu Genelgesinin Üçüncü Bölüm B- Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumlarındaki Eğitim-Öğretim Çalışmaları, Sosyal Kültürel ve Sportif Faaliyetlere İlişkin Esaslara ilişkin kısmında bulunan *"(1) Üçüncü Bölümde Düzenlenen Genelge Esasları çerçevesinde yüksek güvenlikli ceza infaz kurumlarında ve kapalı ceza infaz kurumlarının yüksek güvenlikli bölümlerinde kalan hükümlü ve tutuklular bireysel veya 10 kişiyi aşmayacak gruplar halinde eğitim-öğretim, sosyal-kültürel ve sportif çalışmalardan yararlandırılacaktır."* ibaresi üzerine Kurumun yüksek güvenlikli bölümünde bulunan hükümlü ve tutukluların da yapılan eğitim-öğretim, sosyal-kültürel ve sportif faaliyetlere en çok 10 kişi olmak şartıyla birlikte katılabileceklerinin belirtildiği, başvuranın Kurumdaki faaliyetlerden yararlandırıldığı,

e. Başvuranın İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığına yazmış olduğu dilekçeler ile Kurum idaresine yazmış olduğu dilekçelerin işleme alınmış olduğu ve geri dönüşü yapılarak başvurana bilgilendirme yapıldığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından kanuni süresi içinde yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun *"Kurumun görevleri"* başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un *"Başvurular"* başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in *"Karar türleri"* başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

8. Mezkûr Yönetmelik'in *"Ön inceleme üzerine verilecek kararlar"* başlıklı 49'uncu maddesi şöyledir:

"Başvurunun, 48'inci maddede yer alan şartlardan herhangi birini taşıyamaması hâlinde incelenemezlik kararı verilir. Bu karar, başvurucuya tebliğ edilir ve tebliğ ile birlikte durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden tekrar işlemeye başlar. (...) Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesinin birinci ve ikinci fıkrası şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Başvuranın ilk iddiası, Kurumda arızalı olan kameralar nedeniyle birçok kör nokta bulunduğu ilişkindir.

13. İhlal iddiasında bulunan kişinin iddialarını ispat etmesi genel kural olduğundan hukuki ve fiili deliller ile desteklenmeyen başvurular da açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir. Anayasa Mahkemesi (AYM), ispat yükümlülüğü başvurana ait olmasına rağmen başvuran tarafından soyut şekilde birtakım hükümlere atıfta bulunulması ancak söz konusu hükümlerin nasıl ihlal edildiğinin açıklanmaması ve ispatlanmaması durumunda başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir (AYM, *Muhittin KAYA*, B. No: 2013/1213, 04/12/2013, para. 32).

14. Mezkûr iddia yönünden; muhatap Kurumca, kurumdaki bütün kameraların çalışır vaziyette olduğunun bildirildiği, başvuranın söz konusu iddiasını destekleyecek nitelikte hiçbir emare, bilgi ya da belge bulunmadığı anlaşılmış olup, iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğundan kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

15. Başvuranın bir diğer iddiası, İdare ve Gözlem Kurulu ile Kurum İdaresine yazmış olduğu dilekçelere dönüş yapılmadığı yönündedir.

16. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36'ncı maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" Bu hüküm, AYM tarafından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 6'ncı maddesiyle koruma altına alınan adil yargılanma hakkı ile adil yargılanma hakkı kapsamında bulunan mahkemeye erişim ve gerekçeli karar haklarını içerdiği şeklinde yorumlanmaktadır (AYM, *Hüseyin Balcılar*, B. No: 2019/36647, 11/1/2024, para. 25; AYM, *İrfan Güven*,

B. No: 2019/29240, 12/4/2023, para. 3).

17. Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin korunması*" başlıklı 40'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.*"

18. Anayasa'nın "*Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı*" başlıklı 74'üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) *Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.*

(2) *Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.*"

19. AYM'ye göre kişilerin kamu makamlarına seslerini duyurabilme ve bu makamlardan bilgi edinebilme amaçlarına hizmet eden anayasal bir insan hakkı olan dilekçe hakkı, hak arama özgürlüğünün en önemli araçlarından biridir ve bilgi edinme hakkıyla sıkı sıkıya bağlıdır (AYM, *Hasan Ercan*, B. No: 2015/54, 12/11/2019, para. 41; AYM, *Ahmet Kılıçelli*, B. No: 2017/31069, 30/9/2020, para. 43).

20. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

21. Başvuranın mezkûr iddiası yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; başvuranın söz konusu iddiasının özü itibarıyla adil yargılanma hakkı ile dilekçe ve bilgi edinme hakkı kapsamında kaldığı değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına girmediği değerlendirilen mezkûr iddianın Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

22. Başvuranın bir diğer iddiası; Kurumda mahpusların odalara mevzuata uygun şekilde yerleştirilmediği, farklı suç gruplarında bulunan mahpusların aynı oda ve ünitelerde tutulduğu, bu nedenle mahpuslar arasında gerginliklerin yaşanabildiği, farklı suç gruplarında bulunan mahpusların aynı oda ve ünitelerde kalması sebebiyle açık görüşe de aynı zamanda ve mekanda çıkarıldıkları, bu durumun aileler arasında gerginliğe neden olabileceği ve açık görüş süresinin 45 dakika olarak kullanıldığı yönündedir.

23. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "*İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri*" başlıklı 28'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) *İdare ve gözlem kurulu aşağıda sayılan işleri yapmakla görevli ve yetkilidir:*

(...)

b) *Hükümlülerin kurumlara kabullerinden sonra kalacakları odaları belirlemek.*

(...)

ç) *Hükümlülerin kalmakta oldukları odaları değiştirmek.*

(...)"

24. Ceza infaz kurumlarında oda yerleştirme işlemleri, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve

Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un Hükümlülerin Sınıflandırılması ve Cezaların İnfazı başlıklı beşinci bölümünde yer alan hükümler ile 29/12/2020 tarihli ve 31349 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik hükümleri kapsamında hükümlünün kişisel özellikleri, bedensel, akli ve sağlık durumları, ahlâkî eğilimleri, suça bakış açıları, hükümlülük süreleri, suç grupları ve türleri, risk durumları, yaş, cinsiyet, hüküm alıp almadığı, risk, kurum güvenliği gibi kriterler dikkate alınarak İdare ve Gözlem Kurulu tarafından yapılmaktadır.

25. Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in "Ziyaret gün ve saatleri" başlıklı 10'uncu maddesinde mahpusların ziyaret edilmelerine ilişkin "*Ziyaret günleri ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısı, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak, kurumca belirlenir. Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir.*" düzenlemesine yer verilmiştir.

26. Başvuranın mezkûr iddiasına ilişkin olarak muhatap Kurumun cevabi yazısından, Kurumda oda ve koğuş yerleştirmelerinin mevzuata uygun olarak İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile yapıldığı, açık ve kapalı görüşlerde suç grupları ile hasımlık durumlarının dikkate alındığı, açık görüş süresinin ise mevzuata uygun biçimde 45 dakika olarak kullanıldığı anlaşıldığından mezkûr iddialar yönünden hak ihlali yapılmadığı değerlendirilmiştir.

27. Başvuranın son iddiası sohbet hakkından mevzuata uygun bir biçimde yararlanılmadığına ilişkindir.

28. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün "*Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler*" konusu ile yayımladığı 45/1 No.lu Genelgesi'nin "*Ortak Etkinlikler*" başlıklı Üçüncü Bölümü'nün 13'üncü maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. ... Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir.

(...)

(13) Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir."

29. Ceza infaz kurumundaki mahpuslara yönelik aktiviteler (meslek edindirme, eğitim, spor, sohbet gibi) mahpusların bedensel ve ruhsal sağlıkları için çok önemlidir. Ancak bu tür aktivitelerin her birinin birbirinden bağımsız olarak sağlanmasının, ceza infaz kurumları için bir zorunluluk olduğu söylenemez. Ceza infaz kurumlarının imkânları kapsamında mahpuslar için belirlenen farklı etkinliklere katılım, mahpusların sosyal yalnızlaşmasını engelleyecektir. Bununla birlikte, mahpusların bu tür aktivitelere katılımının engellenmesi durumunda dahi kitap, gazete, dergi ve radyo gibi imkânlarla sahip olması ya da ceza infaz kurumunun dışındakilerle mektupla iletişim kuruyor olması veya ziyaretçileri ile görüşebilmesi de sosyal iletişim imkânının olduğunun kabul edilmesini gerektirir (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 44).

30. Anılan mahkeme kararı ve Genelge kapsamında, başvurana haftada 10 saat süreyle sohbet hakkı tanınmasının zorunluluk teşkil eden bir kural olmadığı, sohbet hakkından yararlanma süresinin "*haftada 10 saati aşmamak üzere*" belirlenmesi hususunda Ceza İnfaz Kurumu idaresinin takdir hakkına sahip olduğu, bu

kapsamda hukuki düzenlemelere açık bir aykırılığın bulunmadığı, muhatap Kurumun iletmiş olduğu cevabi yazı ve belgelerden başvuranın spor ve sohbet faaliyetlerine belirli tarihlerde katıldığı, belirli tarihlerde ise imzadan imtina ederek kendi isteğiyle katılım sağlamadığı anlaşıldığından mezkûr iddia yönünden hak ihlali yapılmadığı değerlendirilmiştir.

31. Sonuç olarak başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun cevapları ve ilgili mevzuat birlikte değerlendirildiğinde kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

8/4/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye